

Во постапката за јавна набавка секој економски оператор има право да учествува, самостојно или како член на група економски оператори.

По исклучок, право на учество во постапка за јавна набавка нема економски оператор доколку до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци.

Вовед

Во постапката за јавна набавка секој економски оператор има право да учествува, самостојно или како член на група економски оператори.

Всушност, со законот се воспоставуваат начелата кои произлегуваат од Договорот за основање на Европската унија и директивите за јавни набавки. Па така, при спроведувањето на јавните набавки договорниот орган е должен да ги почитува начелата на слободно движење на стоките, слобода за основање, слобода за обезбедување услуги, како и начелото на еднаков третман на економските оператори во делот на учество во постапките за јавни набавки. Ова значи дека секој економски оператор без оглед дали е од земјата или од странство, под еднакви услови може да настапува во постапките и да биде третиран од страна на договорниот орган. Со законот се забранува употреба на национална преференца, односно ставање на домашните економски оператори во поповолна положба.

Сепак, по исклучок право на учество во постапка за јавна набавка нема економски оператор доколку до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци.

Имено, согласно со 88 став 3 од законот, имањето на негативна референца претставува задолжителна причина за исклучување на економскиот оператор од постапката за јавна набавка.

Случаите што резултираат со исклучување на одреден економски оператор од сите идни постапки за јавни набавки во период од шест месеци од денот на објавувањето на негативната референца, како и сите други прашања поврзани со негативните референци ќе бидат разработени во овој водич.

Најчести прашања поврзани со негативните референци

Што претставува негативна референца?

Негативна референца претставува забрана за учество на сите идни постапки за јавни набавки во период од шест месеци од денот на објавувањето на негативната референца, за оние понудувачи кои ќе ја добијат истата врз основа на законски пропишани услови. Имено, со цел да се заштитат договорните органи од економските оператори кои се несериозни, односно кои не ги почитуваат условите кои ги дале во своите понуди со Законот за јавните набавки воведен е инструментот негативна референца.

Со издавањето на негативната референца на економскиот оператор му се забранува учество во постапки за јавни набавки во времетраење од шест месеци од денот на објавувањето, и истата пред се им служи на договорните органи како механизам за санкционирање на несериозните и неодговорни понудувачи. Периодот на исклучување се зголемува за дополнителни три месеци при секоја наредна негативна референца, но не повеќе од една година.

Каде се води листата на негативни референци?

Негативната референца се објавува на ЕСЈН. Во случај кога ќе дојде до наплата на банкарската гаранција на понудата, односно до прекршување на изјавата за сериозност на понудата, договорниот орган во ЕСЈН објавува негативна референца.

Врз основа на објавените негативни референци се креира листа на издадени негативни референци која е достапна на ЕСЈН.

Дали економски оператор кој има негативна референца има право на учество во постапки за јавни набавки?

Договорниот орган согласно со член 88 став 3 од законот, го исклучува економскиот оператор од постапката за јавна набавка доколку до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци.

При тоа, економскиот оператор кој има една или повеќе негативни референци, не може да учествува во постапката за јавна набавка ниту како подизведувач, ниту како субјект чија способност може да се користи (од причина што Договорниот орган и за нив проверува дали постојат причини за нивно исклучување од постапката), ниту како член на група на понудувачи.

Кој дава предлог за активирање на банкарската гаранција/изјавата за сериозност и издавање на негативна референца?

Доколку економскиот оператор ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност или не ја прифати исправката на аритметичките грешки, предлогот за активирање на банкарска гаранција/изјавата за сериозност го дава комисијата за јавна набавка, во извештајот од спроведената постапка.

Во останатите случаи, односно доколку избраниот понудувач не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, предлогот за активирање на банкарска гаранција/изјавата за сериозност го поднесува лицето/организациониот облик за јавни набавки.

Што претставува изјавата за сериозност на понудата?

Изјавата за сериозност на понудата претставува инструмент на заштита на договорните органи од несериозни понудувачи и истата е алтернатива на гаранцијата на понуда. Воведувањето на изјавата за сериозност на понудата резултира со погодности за двете страни. Така, договорниот орган е заштитен од несериозни економски оператори, а

економскиот оператор не се изложува на непотребни дополнителни трошоци за вадење на банкарски гаранции. Доколку, дојде до прекршување на изјавата за сериозност од страна на економскиот оператор, договорниот орган ќе издаде негативна референца.

Кој е крајниот рок до кој економскиот оператор не треба да се наоѓа на листата на издадени негативни референци?

Доколку економскиот оператор до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци, договорниот орган согласно со член 88 став 3 од законот, ќе го исклучи од постапката за јавна набавка. Што значи дека по наведениов момент, економскиот оператор не може да се исклучи од постапката, иако добил негативна референца.

Во случај на активирање на банкарската гаранција на понудата/изјавата за сериозност, каква обврската има договорниот орган?

Кога, договорниот орган ја активира банкарската гаранција на понуда или изјавата за сериозност, мора да издаде негативна референца. Негативната референца се објавува на ЕСЈН и истата е јавна, така што и другите договорни органи при евалуација на понудите ќе можат да проверат дали некој од економски оператор кој поднел понуда ќе треба да го исклучат од постапката поради постоење на причини за исклучување. Имено, договорниот орган има обврска да издаде негативна референца на секој економски оператор доколку се исполни некој од условите предвидени во член 101 став 6 од законот.

Дали договорниот орган е должен да ја наплати банкарската гаранција на понудата, односно да ја активира изјавата за сериозност на понудата и да издаде негативна референца?

Да, договорниот орган задолжително ја наплаќа банкарската гаранција на понудата, односно ја активира изјавата за сериозност на понудата и издава негативна референца ако понудувачот:

- ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност,

- не ја прифати исправката на аритметичките грешки од страна на комисијата,
- не го потпише договорот за јавна набавка согласно со условите од тендерската документација и доставената понуда или
- не ја обезбеди гаранцијата за квалитетно и навремено извршување на договорот, ако договорниот орган ја предвидел во тендерската документација.

Ако економскиот оператор ја повлече својата понуда по отварање на понудите дали ќе добие негативна референца?

Да, согласно со член 101 став 6 од законот, договорниот орган задолжително ја наплаќа банкарската гаранција на понудата, односно ја активира изјавата за сериозност на понудата и издава негативна референца, ако понудувачот ја повлече својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност. Тоа значи дека по отварање на понудите, ако економскиот оператор ја повлече понудата ќе добие негативна референца.

Во случај кога е спроведена поедноставена отворена постапка, а избраниот најповолен понудувач во предвидениот рок нема да ги достави бараните документи за утврдување способност, договорниот орган ќе смета дека ја повлекол својата понуда пред истекот на периодот на нејзината важност и ќе издаде негативна референца.

Во кој рок по утврдување на исполнетоста на некој од условите за издавање на негативна референца, истата се објавува на ЕСЈН?

Негативната референца договорниот орган ја објавува во рок од три работни дена од денот на конечност на одлуката за избор или за поништување на постапката.

Како договорниот орган одлучува да издаде негативна референца?

За објавување негативна референца во случај кога е исполнет некој од условите од член 101 став 6 од законот, договорниот орган одлучува со одлуката за избор или за поништување на постапката, а економскиот оператор има право на жалба во жалбена постапка согласно со овој закон.

Имено, во диспозитивот на одлуката треба да се наведе називот на економскиот оператор на кој му се издава негативна референца како и основот по кој истата се издава. Додека во образложението на одлуката се наведуваат причините кои довеле до издавање на негативната референца. Против одлуката со која му се издава негативна референца економскиот оператор дека има право на жалба.

Дали за економскиот оператор чија понуда е отфрлена поради невообичаено ниска цена, договорниот орган треба да објави негативна референца?

Негативна референца се издава во случаите кога е исполнет некој од услови од член 101 став 6 од законот. Според тоа, доколку една понуда се отфрла заради невообичаено ниска цена согласно со член 110 став 3 од законот, истото не претставува и основ за издавање на негативна референца.

Дали економски оператор кој се наоѓа на листата на издадени негативни референци, може да учествува во постапка со преговарање без објавување на оглас?

Договорниот орган согласно со член 88 став 3 од законот, го исклучува економскиот оператор од постапката за јавна набавка доколку до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци од член 101 став 13 до законот.

Од друга страна, согласно со член 55 став 11 од законот, договорниот орган нема обврска да ја утврдува способноста на економските оператори во постапка со преговарање без објавување на оглас. Тоа значи и дека договорниот орган нема обврска да проверува дали одреден економски оператор до крајниот рок за поднесување на понудите е на листата на издадени негативни референци.

Што во случај кога во постапката учествува група на понудувачи, каде член од групата има негативна референца?

Забраната за учество во постапката за јавна набавка согласно со член 101 став 8 од законот, се однесува и на групата економски оператори во која членува економскиот оператор кој има негативна референца.

Што во случај кога во време на поднесување на понудата економскиот оператор нема негативна референца, а во текот на евалуацијата на понудите за истиот се објави негативна референца на ЕСЈН. Дали да се исклучи од постапката?

Договорниот орган согласно со член 88 став 3 од законот, го исклучува економскиот оператор од постапката за јавна набавка доколку до крајниот рок за поднесување на понудите или пријавите за учество е на листата на издадени негативни референци. Што значи дека во наведениов случај не постои законски основ за негово исклучување од постапката.

Дали се издава негативна референца на второрангиран понудувач доколку одбие да го склучи договор за јавната набавка?

Ако избраниот понудувач се откаже од склучување на договорот или дојде до раскинување заради негово ненавремено или некавалитетно извршување, согласно со член 112 став 5 од законот, договорниот орган може да склучи договор со следниот рангиран понудувач, ако цената не е повисока од 5% во однос на првично избраната понуда. Наведенава одредба претставува можност за договорниот орган (не обврска) која може да ја искористи (ако се исполнети пропишаните услови), но не мора. Оттука, ако второрангиран понудувач одбие да го склучи договор за јавната набавка, договорниот орган не би можел да му издаде негативна референца.

Дали се проверува дали е издадена негативна референца при доделување на поединечните договори кај рамковна спогодба со повеќе економски оператори?

Договорниот орган за доделување на секој поединечен договор за јавна набавка, доставува барање за прибирање понуди до сите економски оператори кои се страна во

рамковната спогодба. Имено, при доделувањето на поединечните договори договорниот треба не ја проверува исполнетоста на условите за квалитативен избор, ниту дали постојат причини за исклучување од постапката на некој економски оператор (страна во истата) бидејќи истото го направил пред да ја склучи спогодбата со избраните понудувачи. Според тоа, по склучувањето на рамковната спогодба, а пред доделувањето на поединечните договори не е потребно да се проверува дали е издадена негативна референца на економските оператори кои се страни во спогодбата.

Дали се издава негативна референца на понудувач кој е страна во рамковната спогодба а не доставил понуда при повторното прибирање понуди?

Рамковната спогодба со повеќе економски оператори согласно со член 57 став 10 од законот, не ги обврзува страните на склучување поединечен договор за јавна набавка. Условите за издавање негативна референца се пропишани во член 101 став 6 од законот, но истата, не може да се примени при повторно прибирање понуди помеѓу економските оператори страни во рамковната спогодба.

Во случај на раскинување на договорот заради негово ненавремено или неквалитетно извршување и активирање на банкарската гаранција за навремено и квалитетно извршување на договорот, дали може да се издаде негативна референца на носителот на набавката?

Со Законот за јавните набавки кој е во примена од 1 април 2019 година, не е предвидена можноста, договорниот орган да издаде негативна референца во случај кога договорот за јавна набавка се раскинува и се активира банкарската гаранција за квалитетно и навремено извршување на договорот.

Дали економскиот оператор може да се заштити од незаконско издавање на негативна референца?

Економскиот оператор против одлуката за избор или за поништување на постапката со која се издава негативна референца, има право на жалба до Државната комисија за жалби по јавни набавки.

Доколку, издадената негативна референца е резултат на техничка грешка и истата не требала да биде издадена, договорниот орган треба до Бирото да достави соодветна изјава од лицето кое ја издало негативната референца дадена пред надлежен орган (нотар) за сторена техничка грешка со која на јасен и недвосмислен начин ќе го потврди тој факт и ќе ги обраложи околностите што довеле до таквата техничка грешка.

Дали и во кој случај Бирото може да ја отстрани објавената негативна референца на некој економски оператор?

Бирото ја отстранува објавената негативна референца на економски оператор врз основа на одлука на надлежен орган или на барање на договорниот орган придружено со изјава од лицето кое ја издало негативната референца дадена пред надлежен орган за сторена техничка грешка. Во ниту еден друг случај Бирото неможе да ја отстрани објавената негативна референца.

Како се врши проверка дали на економскиот оператор му е издадена негативна референца?

Во фазата на јавно отворање на ЕСЈН автоматски се генерира извештај за негативна референца достапен за комисијата која ја спроведува постапката. Во извештајот се прикажани сите понудувачи/членови на група кои поднеле понуда за конкретната постапка преку ЕСЈН, со информација дали во моментот на отворањето се на листата на негативни референци или не. По исклучок, во случај на постапка која се спроведува во хартиена форма, како и за пребарување на подизведувачи/поддршка, комисијата мануелно пребарува во јавно објавената листа на негативни референци. Постапката за

пребарување е детално опишана во Прирачникот за користење на ЕСЈН за договорни органи.

Доколку учествувам во електронска постапка како член на група/подизведувач/поддршка, како да докажам дека не сум на листата на негативни референци?

За учество на постапките за јавни набавки секој економски оператор/член на група потребно е да биде регистриран на ЕСЈН. При поднесување на понудата, понудувачот соодветно ги внесува и членовите на групата, по што листата на негативни референци која автоматски се генерира на ЕСЈН ќе се прикажат податоци и за членовите на група. Во случај на поддршка/подизведувач, комисијата има можност за мануелно пребарување на листата на негативни референци која е јавно достапна на ЕСЈН. На ЕСЈН се врши пребарување од листата на економски оператори кои се регистрирани на ЕСЈН. Доколку подизведувачот/поддршката нема активна регистрација на ЕСЈН, по пребарувањето на матичниот и даночниот број на компанијата, на системот ќе се прикаже информација дека не е пронајден таков економски оператор, па оттаму и не се наоѓа на листата на негативни референци.